

DRINA — VJEKOVNA GRANICA HRVATSTVA

Snimio: Rajterić

U GLAVNOM USTAŠKOM STANU

USTAŠA

VIESTNIK HRVATSKOG USTAŠKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA

GOD. XII. ZAGREB, 6. PROSINCA 1942. BROJ 49.

Poglavnik upravlja sudbinom

Ima časova u životu svakog naroda, kad se osjeća međusobno zbliženje svih narodnih ćelija u jednoj zgusnutoj i zbijenoj cjelini povezanih snagom, koja je jača od rasne zbliženosti ili jezične istovjetnosti. Mišljenja i osjećaji se stapaju u jednu cjelinu, zajednica ima uistinu jedan cilj, koji nameće zakone zbivanja svim onim milijunima ćelija. Nestaje šarolikog mozaika ogorčenih i različitih gledišta u načelnim stvarima, sve se pretvara u jedinstvenu i jednobojnu plohu, veliku kao i opseg državnih granica.

Osjećaju se sudbinske prekretnice, koje će potresti poviesne stranice i oblikovat će nove puteve sudbonosne možda za vjekove. Ne će te prekretnice koristiti ili štetovati samo jednom sloju ili staležu, one djeluju na cjelinu, odlučuju sudbinom čitavog naroda, a pritisak tog zajedničkog osjećanja odgovornosti povezuje sve u jednu ćeliju, koja jednako reagira na svakom kraju i u svakoj prilici.

Takove poviesne časove proživljuje često svaki narod, pa tako i hrvatski imade datuma, koji su za nas značili još i više nego sudbonosna prekretnica, izjednačili su neravno tlo naših razilaženja i neslaganja i stvorili duh koji je bio logičan i naš. Godina 1848. bila je jedna takova prekretnica, koja je duboko zagrezla u naš narodni život izbacivši u jednom času zajednički program za sve, i taj osjećaj zajedničke sudbine izdržao je pobjedonosni rat s Madžarima i sve ono što narod inače bez te jedinstvene volje ne bi izveo niti izdržao. I šezdeset godina kasnije, 1918. opet je uravnoteženo naše naziranje, izbrisane su sve nelogičnosti i griesi političkog zbivanja u ravnoj crti prema cilju, koji je navješten u revolucionarnoj pobuni od 5. prosinca i jedinstvenoj hrvatskoj republikanskoj falangi.

Deset godina kasnije, kad se činilo da se i opet ciepa jedinstvenost naše volje i puta, ponovno je jednim potezom kao centripetalnom silom stvoreno novo načelo jedinstvenosti, jer ubojstvom u beogradskoj narodnoj skupštini stvoren je samo jedan zakon: još preostaje samo jedan put — put stvaranja Nezavisne Države Hrvatske.

Takovi poviesni časovi, u kojima se jače nego ikada osjećala jedinstvenost sudbinskog osjećaja, bili su značajni i sudbonosni za cieli hrvatski narod, i samo zajednička volja mogla je izvesti protuudarce, koji su za nas značili spasenje narodnog bitka i opstanka.

Poviest teče svojim neumoljivim tokom, nameće nam zakone puteva i ciljeva i prepušta ih narodima da ih definiraju kao svoje zakonodavstvo. Mi ih osjećamo, pogotovo danas, jače nego ikada, jače, jer proživljujemo najjaču revoluciju našeg vremena i naše poviesti koja nam oblikuje uistinu nešto novo i sudbonosno. Pritisak traži i reakciju i ona je logična i nužna, za nas i fatalna: jedinstvenost i državnost. Tu je računica vrlo jasna. Centripetalna sila nas mora zbližiti da upravo srastemo u jedno tielo, jednu dušu, jedan osjećaj i jednu volju, jer nam je i jednaka sudbina. Tu centripetalnu silu, tu tajnu naše veze zovemo: država.

Naš poviestni čas je došao, on je danomice sve sudbonosniji, ali i sretniji. Danas je za nas pogodniji nego ikada, jer imamo osnovicu, koja nam je svima zajednička, a to je država. Među nama može biti debate o različitim pitanjima i oblicima, ali samo o jednome ne može biti debate, a to je država. To je naše stanovište i ona snaga koja premazuje naš politički i družtvovni mozaik jednom bojom. Stanovište je jedno, put je jedan i sudbina je ista, a nad svima je jedan čovjek koji predstavlja našu jednu i jedinu volju. To je Poglavnik.

Stim osnovnim dogmama čekamo događaje, koji nam mogu donieti samo jedno: mir, sređenje i političke ciljeve. Svaki narod ima svoj poviestni put i zakon, koji je jednak u svim razdobljima i prilikama. I mi imademo takav zakon jednostavan kao najobičnija formula, koja otvara ključ svega, a sažet je u tri slova: N. D. H.

Mi taj zakon razumijemo, njega razumije i Evropa. To je žig naše revolucije, pečat našeg pokoljenja i sveti znak kojeg je u krv, dušu i sudbinu hrvatstva kao naše novo krštenje urezao Poglavnik.

N. D. H.

In hoc signo . . .

P-o.

Mi, koji smo se borili

Vremena upravljaju narodima, preoblikuju ih i pohranjuju. Uviek je nešto u modi, uviek je nešto suvremeno, svima liepo, za sve privlačivo. Jednom se miruje, drugi put se ratuje, jednom pati, drugi put boguje.

Boguje!...

Jest, to je pravi izraz — jednom se pati, da se drugi put boguje.

Taj pojam nije tako jednostavan, nije svakidašnji, nije svima dokučiv — svima bliz.

Ljudi se bore, naprežu se, krvare, stradaju i umiru, da oni oko njih i iza njih boguju.

Nije li to plemenito!?

No borba i smrt ne mogu biti sami sebi svrhom. Iza njih dolazi mir, blagostanje — bogovanje ili robstvo i smrt.

Prilazeći radu borbe i žrtve ne vjerujemo u tužni svršetak naprezanja, svi vjerujemo u uspjeh, svi se nadamo, svi čekamo. Jednog dana dodje konac žrtve, kucne čas bogovanja. Borci prestaju biti borcima u biti — oni postaju borci po imenu.

Nije to pusta riec. Danas podjete ulicom, zavirite u gostionu, sjednete u kavanu i čini vam se da iz svakog kuta, od svakog stola viri lik, javlja se sjena s velikim ustima, s puno rieči, s mnogo vike.

»...Mi koji smo se borili...« to je početak i svršetak razgovora: Mi... ja... mi, dakle ja, ja dakako... sve smo to napravili mi mojom zaslugom.

*

Mi (mislim »borci«) dali smo svoje, dajte vi ostali koliko smo mi (koliko sam ja) i bit će ciela domovina sretna. Sad je došlo naše vrieme, sad je došlo doba mirovanja, vrieme uživanja, vrieme bogovanja.

Mi bogujemo!

— A gdje ste se vi borili?

— Tko, ja?

— Da, vi!

— Pa, ovaj, nisam se ja borio puškom, hm, mene su globili, ja sam bio zatvaran, sve stoga, što sam bio Hrvat, ali ja sam im u brk...

— Pa kako je to bilo, zašto su vas zatvorili, dajte pripoviedajte!

— Ne, ne, to je prebolno za mene! Nemojte me siliti da obnavljam i osvježujem bolne, ali drage rane.

Uostalom, ja znam, da vi ne sumnjate u moju prošlost, ali neka vam bude dosta reći da sam medju prvima dobio kuću i trgovinu.

— ? ? ?

Zaniemio sam.

*

Ovdje se namiče jedno pitanje, koje se tiče i onih, koji su se uistinu borili, a napose onih, koji se tek danas sjećaju, da su se borili, a to je pitanje, zašto su se uistinu borili?

Da li su se borili za državu, kao zajednički sretni dom svih Hrvata, ili pak za državu u obliku kuća, samovoza, novca — bogovanja.

Ako je ovo posljednje bilo uzrokom i sadržajem njihove borbe, onda bi uoči svake borbe trebalo napraviti sliedeće:

— Čeka nas borba, koja ne će biti uzaludna!

— Znamo, znamo!

— Onaj, koji će udarati, dobit će vilu i samovoz, onaj, koji će kortešovati, dobit će »bolje« mjesto, onaj koji će vikati, dobit će grupu ili čin više, a onaj, koji će šutnjom odobravati našu borbu i ne će smetati, dobit će povišicu.

Jesmo li se razumjeli?

— Jesmo, jesmo!

Napried naši, živila borba, živilo bogovanje!

*

Da se nije tko drznuo i rekao tim »borcima« da niesu zaslužni za narodnu stvar, jer oni su mislili svoje, a govorili su liepo i zvučno kao i oni pošteni.

A znamo, da se misli ne čitaju.

To je tako zanimivo! Vičeš, recimo, »mi se borimo za slobodu, za pravicu, za mali narod« i slično, a misliš na vilu, samovoz i bogovanje. Govoriš, vičeš, debatiraš, a raja »urla« od veselja, divi ti se i žali te zbog stradanja.

A ti, ti » koji si se borio«, ti i dalje »stradavaš«, »boriš se« i — boguješ.

Ali...

U nekoliko

Vi si utvarate da znadete što je to borba za slobodu i pravdu.

Borba, žrtva, ideali, velite itd.

A jest! To spada u prošlost.

Oni u šuma koji se bore za tu slobodu i pravdu rade drukčije.

Upadnu u selo i ravno k gazdi.

Gazda, na tavanu imaš grah, u podrumu krumpir, meso i slične stvarčice. Nosi!

I liepo oslobode čovjeka.

To je prava borba za slobodu i pravdu.

*

Mnogi ne znaju što je to metoda rada i kažu: »Što će meni neka sjednica ili odbor, ja želim raditi.«

Vidite to je natražnjačtvo, što više to već graniči s bezobrazlukom.

Liepo je to raditi, ali gdje je sjednica, gdje je plan, gdje je odbor.

Zar nije pametno poslušati savjetnike, stvar dobro progruntati i onda stvoriti odluku.

Ništa ne mienja na stvari, ako se samo konferira, a ništa ne izvodi.

Mislite li vi da sjednica nije težak posao. Varate se!

*

Svaki rat ima svojih dobrih strana, a pogotovo za domaćice.

Nekada su razbijale glavu o masti, mesu, brašnu, kolačima i bog te pitaj čime još.

Danas su se hvala Bogu riešili tih briga. Više ih ne muči ono prokleto prigovaranje: ovo je premasno, ili ovo meso nije dobro pečeno.

Hvala Bogu.

I još netko tvrdi, da rat nema svojih dobrih strana.

*

Šteta što si čovječanstvo utvara već stoljećima o nekim idealima.

Vječna šteta!

Ideali? Što je to?

Nije ništa mesnato ni masno, ne može se rezati ili žvakati.

Ako to nije, onda zbilja nije ništa.

Zar ne bi bilo ugodnije, da su ti ideali recimo mesnati i da ih možeš kupiti u mesnici.

»Mesaru, molim vas dvije kile ideala, ali ne premasnih«.

To bi barem bilo suvremeno, a ovako su ideali zbilja zastarjela stvar.

Stara krama!

*

Vremena su burna i uviek je dobro naći nekakovu zavjetrinu, skloniti glavu i liepo mirno »raditi«.

redaka...

Sjediš recimo u pokrajini u nekakovoj zavjetrini, osiguraš si neki liepi prihodić i čekaš.

Bog ti je, hvala sudbini, dao dvije ruke (kako je bio dobar i dalekovidan), t. j. lievu i desnu.

I ti onako liepo radiš s ljudima.

Jednima digneš na pozdrav lievu ruku, a nekima desnu, već kako se kome svidja.

A što je najglavnije, ti prodješ najbolje!

Zar tako nije najpametnije?

*

Čovjek ima zdravi (?) razum i odlučuje se za ovo ili za ono. Samo glupani mogu reći: ja nisam za nikoga.

To su najbiedniji sinovi ljudskog roda, o njima nije vriodno niti govoriti.

Govorimo radije o pametnima, t. j. o onim prvima.

Jedan je rusofil, drugi anglofil, treći romanofil itd.

Svaki je neki »fil«. Uzmite zemljopisnu kartu, nabrojite imena svih nacija i država i samo im dodajte nastavak »fil« i dobit ćete pregled poviesti naših političara.

Do vraga! Ali valjda sam i ja neki »fil«.

Dabome da jesam. I ja se ubrajem medju pametne.

Ja sam Hrvatov sin.

Koliko nas ima ovakovih?

Oh, pustite, to je neka nepoznata stranka.

*

Vi kažete da se država može i izgubiti, ako je narod lud.

Vi ste vječni pesimista.

Pa što ste htjeli time reći?

Uzmimo da bi to bilo. Jednostavno podješ na krugovalnu postaju i opet proglasiš državu.

I time nisi ništa izgubio, a što je najvažnije, umirio si savjest.

*

Nije zgodno previše misliti, jer onda bi mogao doći do poraznih zaključaka.

Na primjer, ako bi onaj viši činovnik samo malo mislio, onda bi jasno uvidio, da u novoj velikoj Srbiji sigurno ne bi bio »činovnik treće grupe«, veliki župan ili neki drugi vrag.

Zato je bolje i ne misliti.

*

Kritika nije loša stvar. Gledaš ovo ili ono i prigovaraš. Ovo ne valja, ovo nije dobro.

A nije ni lako kritizirati. Zato treba imati oštro oko i bistru pamet.

Duduše pas najlakše laje.

I njih će nestati

Recimo otvoreno i iskreno: na tlu Hrvatske još se tu i tamo odvijaju borbe. Mi to znamo, mi smo si sviestni časova koje proživljujemo, mi smo si sviestni da nas još čeka možda i duga borba. Nu, recimo odmah i jednu drugu stvar: mi se Hrvati ne bojimo borbe, mi se Hrvati ne bojimo neprijatelja, mi nismo kukavice, mi nismo mekušci, mi nismo »purgeri«, mi smo junaci, borci, mi smo ratnici.

Neki kažu, da ne smijemo pisati i govoriti o našoj borbi unutar hrvatskih granica, jer da bi time stvarali »paniku« u hrvatskim redovima. Ovako može govoriti samo glupan, koji se boji i svoje sjene. Ima jedna narodna poslovica, koja glasi: »Tko nezna preko plota skakati, neka ne ide u pasje svatove«.

Zašto i poslije uspostave Nezavisne Države Hrvatske imamo još tu i tamo neprijatelja? Evo odgovora:

1. Zato, jer je pučističko srbstvo predosjećalo, da ne će moći dugo vladati hrvatskim zemljama, jer je očekivalo neminovan konac svoga gospodstva, pa je stoga godinama i godinama odgajalo u našim krajevima na sve moguće načine svoje janjičare, naoružavalo ih i odredilo im, da u času, kad dodje hrvatska država moraju uzeti sakriveno oružje u ruke i na sve moguće načine onemogućiti izgradnju hrvatske države, na sve načine narušavati u toj državi mir, da se stekne u svietu uvjerenje, kako Hrvati tobože nisu sposobni da uščuvaju svoju vlastitu državu.

2. Tome velikosrbstvu pridružiše se oni rietki politikanti, koji su prije služili svakome, a koji nakon uspostave Nezavisne Države Hrvatske nisu više mogli narodu mazati i lagati i na račun takve rabote dizati visoke plaće i dnevnice. Oni su u tom času učinili sporazum s našim najvećim neprijateljima i vode borbu proti vlastitom narodu, proti vlastitoj domovini, proti vlastitoj državi, držeći se one: »Bolje da nitko od Hrvata ne vlada u Hrvatskoj, ako ne možemo vladati (čitaj: pljačkati) mi. Dakle, neka propadne Hrvatska i hrvatski narod, ako mi ne možemo vladati i krasti, kao što smo krali prije«.

3. Medju ove zločinačke likove, umiješali su se čisti kriminalni zločinci (tatovi, razbojnici, provalnici, drumski razbojnici, džepari i slična čeljad), koje bi Ustaška Hrvatska nemilosrdno progonila zbog njihovih zločina, a koje je bivša pučistička »jugoslavenska« vlada zadnjih dana svoga života pustila iz tamnica. Oni su sviestni, da u Ustaškoj Hrvatskoj ne bi mogli dalje »raditi«, pa su otišli u šume, postali članovima — a u najviše slučajeva i vodjama — odmetničkih skupina, prikazujuć se žrtvama ustaške vladavine.

4. Židovi, koji su uvidjeli da se njihovo svietsko gospodstvo ruši, znali su sve ove pojave iskoristiti i davali su (a daju još i danas) obilnih novčanih i tvarnih sredstava, da se može ova kriminalna djelatnost razvijati.

5. Židovi su osim toga iskoristili neke naše umne radnice i radnike, koje su prije imali u svojim pandžama. Tu u prvom redu dolaze u obzir razne ženske, koje su židovi na najprostiji način izrabili i nakon toga im se prietili, da će sve javiti njihovim roditeljima, ako ne će služiti »partizanskoj« stvari. Takvim su sustavnim radom i zastrašivanjem postigli, da danas u šumama imamo desetak zavedenih žena, kojima više nema mjesta u poštenom hrvatskom družtvu i koje se boje, da netko ne bi odao njihov odnošaj sa židovima i kriminalnim zločincima.

6) Židovi su znali tokom godina zarobiti i svojim pandžama obuhvatiti jedan izvjestan krug mladih ljudi, sklonih lagodnom i »slobodnom« životu. To su uglavnom bili sveučilištarci. Njih su židovi svojim novcima, svojim vezama i svojim družtvom podpunoma zarobili i učinili ih »slobodoumnim« gradjanima, učinili ih komunistima. Komunistima stoga, jer se je pod tim naslovom moglo najbolje dobiti siromašne ljude.

7. Stvorivši takve preduvjete, koje je prijašnja beogradska vlada svim mogućim sredstvima podupirala, židovi su javili svojim gospodarima u Moskvi, da je čas pogodan za stvaranje »drugog bojišta« u Hrvatskoj. Moskva je poslala nekolicinu svojih »komesara«, kojima je povjereno vodjenje svih poslova rušenja zdravih hrvatskih narodnih snaga u Hrvatskoj. Ti su postali vodjama »partizana«, koji su odredjivali da se pale hrvatski domovi, da se oskvrnjuju naše djevojke i žene, da se mrcvari i na ražnju peče hrvatske rodoljube. Ti su komesari imali i imaju dužnost svim silama, na sve moguće načine slomiti hrvatsku narodnu kičmu. Iskorišćujuć teške ratne prilike, iskorišćujuć sve već prije spomenute tipove i okolnosti, prozvavše se »narodnom dobrovoljačkom« vojskom i paljačkaju.

Hrvatska je vična borbi. Ona će u toj borbi pobiediti. Svietlo i pravda, junačtvo i poštenje, pobiediti će mrak i podlačtvo, kukavičluk i zaplotnjačtvo.

Oni, koji još uvijek misle da će postati »narodnim komesarima« i kao takvi i dalje piti krv hrvatskome narodu, ljuto će se prevariti. Nije daleko čas, kad ćemo mi Hrvati slaviti podpunu pobjedu, pobjedu veliku, pobjedu zajedničku, pobjedu uljudbe, pobjedu nove Evrope, pobjedu nove Hrvatske.

(Bz.)

Evo braće, evo ljubušaka

Velika kolona kola, samovoza i bitnica sporo je odmicala uskom cestom medju zavojima i provalijama, što izgledaju kao otvorena ždriela. S jedne i druge strane strše stiene kao okomiti zid, buka ljudi i kola ječi u kotlinama kao u košnici, zvoni medju kamenim gromadama kao udaranje čekića.

Buče motori i zvrndaju kola na kamenitoj cesti, ore glasovi i dovikivanja s jedne strane na drugu. Povorka ljudi i kola, žamor glasova i buka.

»Naš mostarski sat je pratio čitavu tu povorku što se protegnula na uzkoj cesti kao golema zmija,« pripovieda ustaša Stipe Turudić. A ta se zmija lagano vukla napried, ona je živjela na stotinama glasova i dovikivanja, ona je živjela u buki ljudi i motora što je grmjela medju brdima kao pjesma kamena i krša.

Vozili smo se u teretnjacima. Jednolična pjesma strojeva ubija razgovor i pjesmu, krajobraz se mienja ali pred nama je samo jedno: bezkonačna prašna cesta, nekoliko desetaka kilometara drndanja u velikim, gustim i neugodnim oblacima prašine što padaju na ljude i kola.

Pred nama je zavoj i strmo brdo što se prepriečilo kao brana nad samom cestom.

Najednom medju ljudima nastaje komešanje, strojevi se gase jedan za drugim, prestaje buka kao da su svi suspregnuli dah pred nečim strašnim i neočekivanim.

Fiu...

Metci su zujali zrakom i zabadali se u zemlju i kamen, zvrndali su kao bumbari oko kola i ječali kao udarci na kovini.

Fiuuu...

Presak ječi medju stienama, odbija se u šumi kao šum vjetrova u grotlu i razbija se kotlinom.

Odmetnici napadaju sklop.

Prasak ječi medju stienama, metci šaraju u zraku onu poznatu pjesmu. Ječe sve jače, kad je posve utihnula buka strojeva.

Već smo naučeni na ovakove pozdrave iz busije medju ovim planinama, gdje mrke klisure i šume čuvaju toliko tajna i skrivenih podmuklih prietnja, toliko očiju što vrebaju u zasjedi.

Gotovo mehanički skačemo iz teretnjaka. Za čas je sastavljen čarkarski lanac. Puške su u pripremi, bombe lupkaju po bokovima kao čuturice.

Zasjeda je postavljena na brdu iznad ceste, odakle tuku strojnice kao pomamne, grohoću u kotlini i kao tisuće krikova i paklenih glasova paraju zrak i uši. Bjesomučno udararaju po cesti i stienama, pršti zemlja i kamen, kao da jauče u smrtnom bolu.

Naš je sat svrstan u čarkarski lanac. Neprijatelj ima jake snage na vrhu briega i neumorno udara prema cesti.

Prelazimo u napadaj.

Metci zuje oko glave, paraju zemlju i fijuču. Ulazimo u vrtlog borbe, pucamo prema vrhuncu i napredujemo korak po korak. Paljba, a onda nekoliko koraka napried. Prasak pušaka pjeva divlju pjesmu. Bacanje na zemlju, a onda opet pucnjava, puzanje na laktovima i ciljanje prema neprijatelju, sklanjanje glave i priljubljivanje uz zemlju, a onda opet trčanje i pucanje, zaklon i napredovanje.

Strojnice pjevaju paklenu pjesmu bjesa, a kotlina žalostno odzvanja. Huči kao orkan, kao divlji orkestar.

U tom paklu i dernjavi napredujemo korak po korak. Osjećamo svaki metak, koji prodje kraj ušiju. Nekoliko centimetara od glave i odfijuče nekamo u kotlinu.

Jeste li kada slušali tu glasbu fijuka i metaka oko ušiju, kad vam se čini, da će vam se olovo zabiti u meso ili kosti i na vaše će oči pasti vječni mrak? Izpočetka je to čudno, ali kasnije to prolazi kao najobičniji dogodjaj, kao dnevna pjesma.

Jeste li ikada ulazili u vrtlog borbe? Korak po korak, od zaklona do zaklona, na laktovima i potrbuške. Jeste li osjetili onaj čudni osjećaj i silu, koja vas kao neka nadzemaljska snaga uvlači u žarište bitke, i vi više ne osjećate ni fijuka metaka ni boli na dlanovima, ni ocjela puške, ni praska puščanih salvi, vidite samo jedno: neprijatelja, koji mora biti uništen.

Jeste li osjetili tu snagu kako vas vuče sve jače i jače, kako vas goni napried i u tuču olova i u juriš, mrtvačka kosa je nad glavom, vi je ne vidite, vi ju ne osjećate, vi ste sviestni samo jednoga: napried!

Onda osjetite novi fijuk oko ušiju. Priljubite se sasvim uz zemlju kao da razgovarate s onom našom starom dobrom grudom, kao da joj želite nešto reći, još više, kao da joj se želite izpoviediti: »volimo te, zemljo.«

I opet metci i opet napried.

Tako smo se mi borili preko četiri sata. Cievi su užarene od paljbe, napredujemo korak po korak. Neprijatelj se žilavo branio, ali mi žilavo i tvrdoglavo napredujemo. Zaobilazimo i zaokružujemo vrhunac brda s neprijateljskim postavima, stežemo krakove kliešta, koje će se spojiti na brdu.

Izmedju nas i neprijatelja sve je manji razmak. Razabiremo lica i cievi, tamne kape i klopot strojnica.

Pucnjava je žestoka i jednolična. Kao starinska dosadna pjesma.

Naš zapovjednik je uz nas. Daje nam znak i zrakom se prolama zapovied:

»Napried, braćo Mostarci!«

Juriš!

Čaša se prelila. Osjećaji, koji su barometarski rasli dolaze do vrelišta. Prelilo se sve ono što se sakupljalo kroz petsatnu borbu.

Pukovnik Moškov nad kartom na postavima

Hvatamo željezne kruške na bokovima. Otvaranje »šarafa« i udarac o kundak.

Jedan, dva, tri, četiri... pet...

Strahoviti prasak jekne zrakom kao grom. Jedan, drugi, treći. Frca kamenje i zemlja, lom i krikovi.

Juriš!

Blistaju bodeži na puški, letimo napried, preko mrtvih tjelesa i zaklona. Sve pršti i rasipa se kao pljeva.

Više ništa ne vidimo. Nož se mehanički kreće prema naučenim uputama. Udarac, obrana, ubod, udarac... Mašta ne radi, samo oči hvataju slike, što vrtoglavo odmiču s izcerenim licima i crvenom tekućinom na travi i kamenu.

Sa svih strana niču poznati likovi naših drugova. Zasopljeni i umorni, nasmijani i veseli.

Zarobili smo tri težke strojnice i dvije lake. I to će ući u predaju našega sata.

Zatim opet buka strojeva i veseliji žamor glasova, sklop odmiče prašnom cestom kao ogromna zmija.

Buka i duga vijugava prašna cesta...

I tako opet nekoliko tjedana, bezkonačna putovanja po uzkim bosanskim cestama, sukobi na zavojima i nad provalijama, uviek ista pjesma iz busije.

Vraćali bismo se u Jajce, a onda bi se opet razpršili na sve strane. Naš zapovjednik dopukovnik Herenčić, »Konzul«, kako ga svi zovu, prošao je s nama sve ove krajeve, uviek uz nas u svakoj borbi i podhvatu.

Oklopljena kola prolaze selom

»Konzul«, svi se ga dobro sjećamo.

Borbe su se danomice odvijale kao veliko klupko. Neprestani sukobi i pucnjave. Naše je oružje bilo sve bolje. Odmetničko oružje je neprestano povećavalo naše zalihe, a osobito ono s Otomana.

Otoman!

Dobro se sjećamo tog brda nedaleko Jajca. Zaposjeli smo ga i čuvali. I tu su nas napali odmetnici. Branili smo se žilavo i uporno. Satovi su prolazili a borba je bila jednolična, žestoka i tvrdokorna.

Odmetnici su nas napali, verali se uz brdo i padali, puzali prema nama kao krakovi polipa, sve bliže i bliže.

Oni pripremaju drugovima ručak

Tada su im zapraskale puške za ledjima.

Nastaje metež i strava.

Naši su nam došli u pomoć i udarili odmetnike s ledja. Stisnuli smo ih u kliešta i zdrobili. Toga je dana Jajce orilo od naše pjesme, kao da se slap Pive oborio na ulice grada medju one kuće i avlije.

Dani teku kao vodena struja s novim dogodjajima i borbama.

Krećemo prema Crnoj Rieci. Na jednom brdu je bila jedna ustaška posada, koju su odmetnici obkolili prekinuvši sve veze. Ali naši su izdržali. Tukli su se žilavo ti momci. Prkose tvrdokorno kao kamen, iz kojeg su nikli.

Približujemo se oprezno tom mjestu. Zaobilazimo ga na daleko u velikom krugu i sve se više približujemo. Sve jasnije razabiremo oštru paljbu i stežemo kao uzicu, sve tješnje i tješnje. Obkolili smo čitavi prostor i odmetnike i naše. Naši su bili obkoljeni od odmetnika, a mi smo obkolili odmetnike.

Oni su zbunjeni i prestravljeni. Ne shvaćaju u pravi čas položaj. Unakrsna vatra ih kosi, a oni ne znaju, na koju bi stranu. Krug je zatvoren.

Bila je to prava mišolovka.

Izkorišćujemo zabunu i metež.

»Juriš, braćo Mostarci!« čujemo poznati zapovjednikov glas.

Noževi su na puškama i kao pomamni se bacamo na smetene odmetnike, koji se vrzu naokolo zbunjeni i nalieću na naše bodeže. Bacaju oružje i bježe, ali su svi izlazi zatvoreni. Odasvud blistaju noževi, svagdje samo jedno rješenje: propast.

Metež i trka, jauci i bježanje.

Nabrojili smo sto osamdeset mrtvih odmetnika i šezdeset zarobljenih.

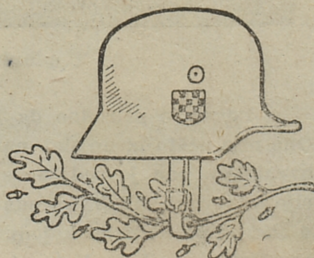
Kad smo nakon toga došli u Zagreb, činilo nam se kao da je tamo sve pusto i mrtvo. Buka na ulicama za nas nije život. Tamo nema naših brda i borba.

Naša su nas brda zvala.

Tada smo pošli u Kostajnicu. Bilo je proljeće, divno zeleno proljeće na našim brdima.

Došao je Gjurgjev dan.

Započela je djelatnost oko Kozare...

Suština hrvatstva

Ustaštvo je kroz vjekove bilo obrambeni štit časti, viteštva i obraza hrvatskoga naroda, ali se ispoljilo i došlo do pravoga izraza naročito u zadnje doba, i to u borbama s mračnim prekodrinskim elementom. Kada je jugoslavenstvo i sporazumaštvo na podmukli način dovelo hrvatski narod u duboki lom sramote, i kada se obstojnost naše državne samostalnosti našla nad provalijom propasti, ustaštvo je spasilo Hrvatsku i hrvatstvo od najveće opasnosti što su je ikada zabilježile stranice naše poviesti.

Propovjedajući i u život pojedinaca unoseći preziranje opasnosti i smrti, preporučujući rad, borbu, smionost, poštenje i moral, provodeći u narodnim redovima stegu, rad i poslušnost, ustaštvo je oličilo i još uviek oličuje najblistavije časove hrvatstva, prožimajući ga, kao što vatra žari željezo u časovima kušnje i čišćenja.

Neusahla borbenost hrvatstva provrela je novim mlazovima i obnovila se pomoću ustaštva.

Da ustaštvo nije bilo skup svih narodnih težnja, stanište i oličenje predajnih narodnih vrlina i narodne volje, ne bi moglo doći do obnove Nazivisne Države Hrvatske.

Ustaštvo je bilo i ostaje suština hrvatstva.

Razmišljanja i otkrića o Hrvatstvu, ujedno su odkrića i razmišljanja o ustaštvu, pa kao što se tielo bez duše ne može zamisliti živo, tako je i sa hrvatstvom bez ustaštva.

To je stara istina, koju treba naglasiti i utuviti, jer izgleda da ih još ima, kojima nije jasno, što je zapravo ustaštvo.

Ista je bitnost i hrvatstva i ustaštva. Prema tome Ustaški pokret nije ništa novog. To je naglasio i sam Poglavnik, a dulje razmišljanje prošlosti i hrvatske narodne borbe kroz vjekove dovodi nas do istog zaključka. Korjen ustaštva zasadjen je u početnici hrvatstva. Od prvih početaka hrvatske države ustaštvo je živjelo i javljalo se kroz bure i oluje, koje su bjesnile nad našom zemljom u raznim razdobljima naše vjekovne borbe za obstanak. Ustaštvo se kao crvena nit provlačilo sad u ovom sad u onom obliku i davalo život hrvatstvu.

U planinskom pašnjaku

Posve je prirodno da je ustaštvo najbolji izraz hrvatstva. Ono nije nešto izvanjsko, nametnuto, tudje. Dajući život i zamah hrvatstvu, ono je rodjeno s hrvatstvom. Ustanci, bune, revolucije, otvoreni sukobi naroda protiv tudjina, — sve je to nastalo u časovima, kada je kojem hrvatskom kraju ili cieloj Domovini zaprijetila pogibelj. Ustanci za vrieme narodnih vladara, banova i kraljeva, naročito oni protiv Franaka, stoljetne borbe protiv Mlečana, Osmanlija i Madjara, ustanci za vrieme uskoka, pa oni pod Matijom Gubcem, pod Zrinjskim i Frankopanom, pod Eugenom Kvaternikom, — sve su to sveti proplamsaji hrvatske narodne sviesti i narodne volje, koja hoće da bude svoja. U tim pokretima protiv tudjina nije nastupala samo vojska, — pojedini sinovi našeg naroda — već cieli narod. Ako je ustaša borac, koji se posvetio borbi za oslobodjenje svog naroda ispod tudjinskog jarma, ustaštvo je najčišći i najnarodniji izraz, duša hrvatstva, koja ustaje na obranu svojih prava i svoje slobode.

Ustaštvo je bilo i ostaje pokretač naše poviesti. Tko bi mislio da su hrvatstvo i ustaštvo različiti pojmovi, krivo bi gledao postavljeni problem, a tko bi ustaštvo razdvajao od hrvatstva, taj bi nanosio smrt samome hrvatstvu.

I ako je ustaštvo staro kao i hrvatstvo, ipak ono nije bilo uviek isto. Prema jačini i zamahu razni su oblici ustaštva. Najnoviji, revolucionarni oblik stvoren je u kaosu, izmedju dviju poviestnih epoha, a izazvali su ga dogadjaji, čiji smo svjedoci. Današnje ustaštvo, možda više nego ono prošlih vremena, bitna je osebujnost hrvatske narodne duše i poviestne borbe protiv najezde balkanstva i opasnosti, koja je Domovini prietila sa Istoka. Stara borba Istoka i Zapada opet se rasplamsala na poviestnom području Hrvatske, a ustaštvo je u toj borbi stupilo na stranu Zapada, posve otvoreno i muževno, neustrašivo i odlučno. Hrvatstvo povratiti hrvatstvu, oživjeti ga i osnažiti, ostvariti ga u svakoj hrvatskoj duši, na svakoj stopi hrvatske zemlje, ovjekovječiti ga i učvrstiti, to su bitne oznake ustaštva. Obnoviti narod u nacionalnom, ćudorednom i družtvovnom pogledu, povratiti ga izvornom poviestnom imenu, probuditi u njemu junačke vrline i razviti ih, — to je zadaća Ustaškog pokreta, izražena u »Ustavu Ustaše Hrvatskog oslobodilačkog pokreta«. A svakome je jasna ta zadaća. Ustaštvo ima zadaću da svim sredstvima, pa i silom oslobodi Hrvatsku od tudjinskog jarma. Hrvatska mora postati podpuno samostalna i nezavisna država na cielom svom narodnom i poviestnom području. »Kada taj cilj bude postignut, — tako govori točka 2. Ustaškog Ustava, — Ustaški će pokret svim sredstvima braniti državnu samostalnost Hrvatske i narodnu osebujnost hrvatskog naroda, te se boriti, da u hrvatskoj državi uviek bude vladao samo hrvatski narod, te da on bude podpunim gospodarem svih tvarnih i duhovnih dobara u svojoj zemlji, napredno i pravedno uredjenoj u duhu Ustaških načela.«

To je bitnost ustaštva, a ujedno i bitnost hrvatstva. Tako je ustaštvo danas, a tako je bilo od svojih početaka. Kao što se krv razlieva tielom, hrani ga i napaja životnim sokovima, tako se tokom vjekova i ustaštvo razlievalo hrvatstvom. Ono se javljalo kao jeka dubokog poziva na život iz mrtvila, razliegalo se kroz mrak poviesti,

Ustaštvo je bilo kadkada jasan i snažan, a kadkada prigušan krik za životom i zdravljem hrvatstva. Promatrajući ustaštvo i hrvatstvo u sebi, u njihovoj jezgri, dobili smo dragocieni utisak o istovjetnosti, a ne samo o sličnosti tih dvaju pojmova. Uporedjujući velike dogodjaje u prošlosti našeg naroda sa svojim osobnim i tajnim mislima, uvjerili smo se da je ustaštvo kroz vjekove svojim sadržajem i jačinom davalo svu vriednost hrvatstva. Bez ustaštva hrvatstvo gotovo i ne postoji. Izmjeni li se jedno, mienja se i drugo. Osnaži li se ustaštvo i hrvatstvo je živo. Ustaštvo je duša hrvatstva.

Borba za nezavisnošću i podpunom slobodom Hrvatske čini ustaštvo životnom snagom hrvatstva.

Ako se pomirimo sa istinom, da ustaštvo u svojoj bitnosti nije ništa novoga, već da je ono višestoljetna neprekidna nit, ako priznamo činjenicu da je ustaštvo rodjeno u krvi prvih boraca za nezavisnost hrvatske države, u krvi onih, koji padoše uz posljednjega kralja i vladara narodne krvi — uz Petra Svačića, onda moramo biti uvjereni, da se ustaštvo i hrvatstvo tokom mračnih vjekova poviesti poistovjetovalo i da su njegovi izvori u tragediji na Gvozdu, i još dalje, u raznim ustancima protiv raznih divljačkih horda, u ustanku Ivana, bana istarskih Hrvata, u ustanku Domagoja, bana primorskih Hrvata, zatim u raznim kasnijim ustancima za vrieme stoljetnih borba protiv Osmanlija, Mlečana i Madjara, a najkrvaviji i najčišći su ti izvori u Rakovičkom ustanku. Dajući pokreta i života hrvatstvu, hranilo je narodni duh i čuvalo od tudjinskih najezda, krvlju najboljih branilo je narodnu sviest, čuvalo ponos, budilo od mrtvila narod i prizivalo mu u pamet staru slavu.

Opetujem, da se ustaštvo javljalo u raznim oblicima, u razna vremena, na razne načine. A vriedno je znati i shvatiti da se ustaštvo ne može zamisliti bez hrvatstva. U ustaštvu je hrvatski život i hrvatska poviest, a ni budućnost hrvatstva ne može se zamisliti bez ustaštva. Sve što je hrvatsko, ujedno je i ustaško. Biti ustaša znači istinski i pravilno proživljavati hrvatstvo, a biti Hrvat znači prihvatiti i usvojiti ustaštvo. Ili sporazumaštvo ili ustaštvo. Prvo je bilo osobina kukavica i odroda, a drugo je bilo i ostaje odlika junaka i Hrvata.

Ustaštvo prolazi kroz našu poviest kao sijač, koji po narodnoj njivi sije zdravo sjeme, iz koga niče sloboda naroda i nezavisnost hrvatske države. To zdravo sjeme krv je najboljih i najplemenitijih narodnih sinova.

Promatrajući hrvatstvo učimo se visokom i pravom poimanju ustaštva. Ostvarujući u sebi ustaštvo, postajemo najbolji sinovi svoje Domovine i najbolji Hrvati.

Nikola Šabić

„Ustaše su svemu krivi ...“

Da budem »objektivan« danas sam izašao u susret onim našim »nezadovoljnicima««, koji su mislili, eto, Jožčenko nije onakav kakav bi morao biti, jer ne priznaje ono što »narod s ulice« drži da je baš tako, a nikako drugčije.

E, pa tako je! Imam i ja nešto oćiju, makar su pokrivene za Zeisovim staklima, pa donekle vidim.

Imate pravo! Krivi su Ustaše!

Samo vi se vrlo varate, ako mislite, da su Ustaše krivi samo za ovaj rat. Ehej! Onda vi ne znate, zapravo, ništa. Krivi su oni za mnogo toga.

Dok nije na svietu bilo Ustaša, bilo je mnogo drugčije. A zna se pozitivno, da ih neko vrieme nije bilo. Kad je Bog stvorio Adama i kasnije nešto Evu, još se za Ustaški pokret nije znalo. To je trajalo mnogo vremena. Ljudi su liepo živili, nitko ih nije tjerao da rade, ležao je svaki pod svojom smokvom ili maslinom i nije se mučio s nikakvim radom.

Zatim je došla katastrofa. I to opći potop. Dugo vremena se nije znalo, kako je taj potop mogao nastati. Medjutim nije bilo mnogo vremena, jer je trebalo na brzu ruku spasiti ljudski rod. No kad je Noemova barka stala na onom visokom brežuljku, i kad je Noe izašao sa svojom obitelji van na suho, započeo je iztragu.

Ta iztraga nije uspjela. Sve do nedavno. Naučna komisija iz Moskve i Londona baš je ovih dana odkrila uzroke katastrofe. Oni su na onom brežuljku, gdje se bila zaustavila Noemova barka pronašli jednu vojničku kapu čudnoga kroja za ono vrieme i na njoj slovo »U«. Marljivim proučavanjem otkrito je, da se u Noino vrieme neki Ustaša prikrio u ona mjesta i napravio potop.

Komisija je nakon ovog odkrića, koje je od najveće važnosti za čovječanstvo nastavila svojim radom i došla do poraznih rezultata. Dok ovo pišemo javljaju, da su Ustaše unesli u sviet bakcil gube, kolere, malarije i još nekih zaraznih bolesti. To je bilo prije nego su prouzrokovali provalu Tatara.

Kako su Ustaše uništili Atlantidu i potopili u more čitavo to ogromno kopno, još nije utvrdjeno, ma da se pozitivno zna, da su oni zaledili južni i sjeverni pol. Takodjer još nije potpuno rastumačeno kako su izvrtali i napravili vulkane.

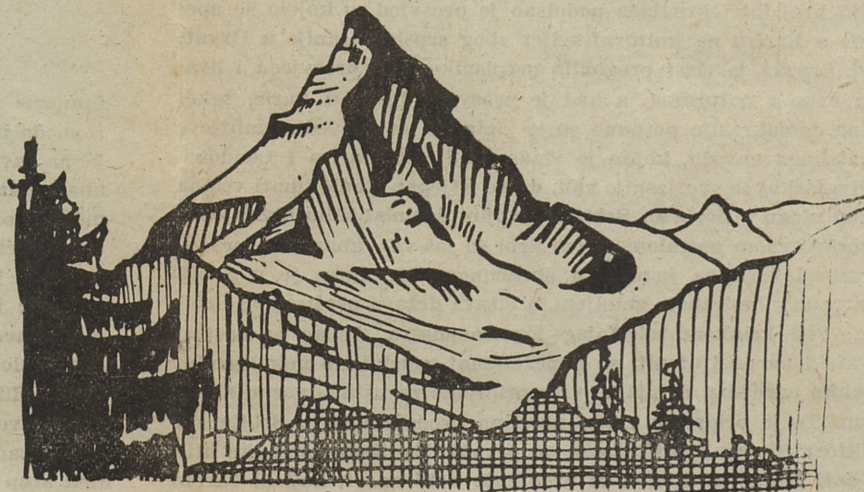
Njihova zlobna namjera da i kasnije potope čitavi sviet vidi se i na tome, što su sve rieke, koje su prije kružile samo po kopnima, naveli u more, samo da ovo poraste i potopi sviet. Medjutim ta grozno zlobna nakana nije im uspjela, zahvaljujući brzoj intervenciji Moskve i Londona, kao i njihovim ljubiteljima.

Zašto su uveli pomrčinu sunca i mjeseca, to se još nije uzpostavilo, premda je to vrlo ružno od njih.

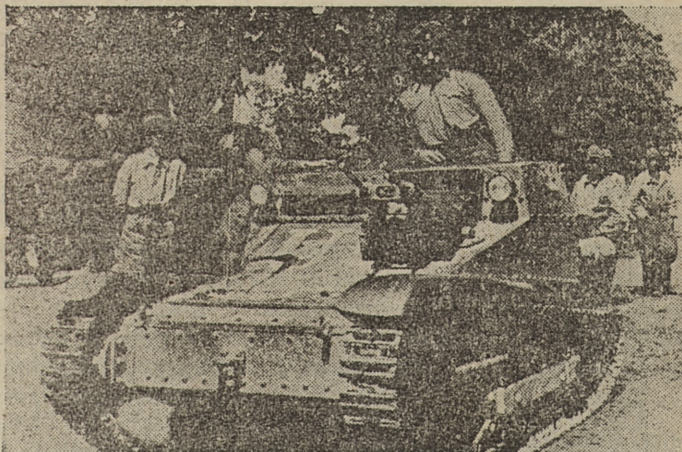
Potres, tuča i gromovi, to je vrhunac ustaškog silništva. Pogotovo, kad se izračuna, koliko žrtava pada godišnje na čitavom svietu povodom tih strahota.

Kad se, dakle, uzme u obzir sve to, što su Ustaše kroz težku poviest čovječanstva napravili, još je najmanja strahota, što su srušili Jugoslaviju, uredili židove i tjeraju »mirne« ljude na rad.

Tješi me jedino, što i vas sigurno tješi, a to je to, što sam siguran, da ova Nezavisna Država Hrvatska, koju su stvorili, ne će trajati ni punih sto tisuća godina. Pa da traje i toliko, što je to u moru vječnosti. A dotle pustimo ih neka rade. JOŽČENKO

Prve godine srpskog vladanja u Hrvatskoj

Na oklopljenim kolima

U 1919. sva srbijanska brutalnost i teror svalili su se na hrvatska sela i gradove. Srbijanska vojska po svuda pljačka i prolijeva krv. Kad su Srbi došli u Hrvatsku, njihova je vojska bila jadno obučena, gladna i do skrajnosti bijedna. Srpski častnici i vojnici bili su u punom smislu nekulturni ljudi, koji nisu imali pojma u ponašanju u jednoj kulturnoj sredini. Dogadjalo se na primjer, da su srpske čete odmah po dolasku ložile vatru na parketima u pojedinim kasarnama. Uvedena je po svuda metoda batinjanja. Nekoliko desetaka tisuća ljudi imalo je prilike okusiti na sebi taj kulturni način srbijanske vladavine. Batine su bile najprije uvedene u bjelovarskom i križevačkom kotaru, jer je tamo narod bio veoma otporan i borben. Taj sustav batinjanja je u velikoj mjeri ostao kroz godine. Vojska, oružnici i redarstvo bili su jedini gospodari u okupiranim hrvatskim krajevima. Ti su krajevi po svojoj veličini (veličina 110.000 četvornih kilometara, dok je predratna Srbija po površini dva put manja) mnogo veći od Srbije, no ipak Srbija je svojom silom uz pomoć demokracija uspjela te krajeve podpuno okupirati i kroz godine terorizirati.

Stjepan je Radić, predsjednik Hrvatske Seljačke Pučke Stranke, u tim danima poduzeo sve, samo da bi što više okupio složne hrvatske redove u jednu cjelinu u borbi protiv Beograda. Cijeli hrvatski narod jednako je osjećao. Radić je držao mnogobrojne sastanke i skupštine, na kojima se po svuda hrvatski narod izjavljivao za samostalnu hrvatsku državu. Narod je davao i svoje potpise na prosvjed, koji se imao slati na mirovnu konferenciju u Pariz. Preko 150.000 hrvatskih seljačkih gospodara i veliki broj intelektualaca podpisao je prosvjed, u kojem se apeliralo u Parizu na kulturni svijet zbog srpske tiranije u Hrvatskoj. Srpska je vlast progonila potpisnike toga prosvjeda i hvatala arke s potpisima, a kad je prosvjed došao u Pariz, takozvane demokracije potpuno su se oglušile na pravedne zahtjeve hrvatskoga naroda, kojim je vladao miljenik Pariza i Londona. U Hrvatskoj se sve jasnije vidi, da će Stjepan Radić imati veoma važnu ulogu u borbi sa Srbima. Svojim šovinističkim držanjem i bezprimjernom megalomanijom Srbi su još više ubrzavali mržnju Hrvata i želju za konačnim obračunom. Hrvatska je u Srbiji smatrana okupiranom zemljom, a čitava država proširenom Srbijom. Pod krinkom tobožnjeg jugoslavenstva trebao je nestati hrvatski narod i utopiti se u neželjenoj zajednici s nekulturnim srpskim narodom. Srbijanci vrše pripreme za ustavotvornu skupštinu. Te je pripreme vršilo narodno predstavništvo. Srbijanski političar Stojan Protić, jedan od prvaka Radikalne stranke htio je dati budućem državnom uredjenju neki nacrt, koji bi barem nekako bio pravedan. Za donošenje novoga ustava Srbi su vršili mnoge pripreme, koje su jedino išle za tim, da izigraju Hrvate i da još pojačaju srpsku diktaturu. Svim sredstvima je Srbima osiguran mnogo bolji položaj, nego ostalim narodima u državi. Učinjeno je sve, da hrvatski narod ne može uopće doći do riječi. Hrvatska je bila dio pobijedjene monarhije, i kao takova morala je krvavo ispaštati svoje držanje u zadnjem ratu. U sličan položaj došla je i Crna Gora, no s tom razlikom što je ona u tom ratu bila srpska saveznica, a za hvalu od Srba bila je na mirovnim pregovorima jednostavno isključena. Već u tim prvim godinama iza rata Crna Gora (nekadašnja hrvatska pokrajina, zvana Crvenom Hrvatskom) bila je od Srba opustošena i poharana. Strašna sudbina zadesila je i Makedoniju, u kojoj su Srbi sve do propasti svoje države haračili, pljačkali, ubijali i uništavali sve, što se osjećalo makedonski, protusrpski.

Usprkos velikih srpskih progona, politički nasljednici Oca Domovine Dra Ante Starčevića okupljeni u Hrvatskoj Stranci Prava nisu prestajali u radu za ostvarenje hrvatske državnosti. U programu Hrvatske Stranke Prava, koji je izašao 1. ožujka 1919. a kojega su potpisali kao predsjednik Dr. Vladimir Prebeg i kao tajnik već tada poznati političar Dr. Ante Pavelić, medju ostalim se doslovce kaže i ovo: »Hrvatska Stranka Prava je hrvatska narodna stranka, jer hoće hrvatskom narodu sačuvati njegovu narodnu individualnost i državnu samostalnost. Ona se zove Strankom Prava, jer hoće sačuvati hrvatskom narodu njegovo naslijedjeno od predaka tisućgodišnje staro pravo za samostalnu hrvatsku državu. Ona je republikanska, jer hoće da hrvatski narod bude svoj vlastiti gospodar u slobodnoj hrvatskoj državi.« U ostalim načelima programa raspravlja se o pravu samoodredjenja svih hrvatskih zemalja, u kojima će, kako to veli program, Hrvati toplo pozdraviti i Slovence sjedinjene u toj hrvatskoj državi njihovom vlastitom voljom.

Na prijedlog Svetozara Pribičevića srpski kraljevski dvor je dopustio, da se osnuje srpska tetoristička organizacija »Orjuna«, koja je imala zadaću terorom i silom uništavati svaki protusrpski otpor napose kod Hrvata. Najpropaliji tipovi, medju njima mnogi s posve kriminalnim oznakama, srpski četnici i članovi

famozne »Narodne obrane« stupili su u tu organizaciju s namjerom, da ubijaju, batinjaju i proganjaju hrvatski narod. »Orjuna« je nastavila u svome radu ulogu srpske vojske, koja više nije imala puno vremena za poznato batinjanje, jer su je Srbi spremali i organizirali za borbu sa susjedom. Rezultat rada te terorističke organizacije bio je nekoliko stotina ubijenih, tisuće ranjenih i mnogo progonjenih. I u famoznom beogradskom parlamentu kasnije su se iznašale javne optužbe protiv »Orjune«, o njezinom radu pisalo se po novinama i iznašali su se mnogobrojni dokazi o vezi organizacije s srpskim oružništvom i vojskom. Bila je javna tajna u Hrvatskoj, da »Orjunu« plaća ministarstvo unutrašnjih poslova, pa se zato njezinim članovima nije nikada moglo ništa deseti. Organizacija je bila nekoliko godina stup beogradske vlade. Za njom je stajao kraljevski dvor,

a njezin formalni vodja bio je Svetozar Pribičević. Nakon toliko krvi i terora Aleksandar Karadjordjević i ostali vlastodržci htjeli su se igrati i demokracije. Bili su raspisani izbori za već spomenutu takozvanu Ustavotvornu Skupštinu. Srbi su tim izborima pristupali onako, kako su to uvijek radili: s najbezobzirnijim terorom i najradikalnijim metodama. »Orjuna« i ostale terorističke organizacije dale su državnoj vlasti punu pripomoć, tako da su ti »slobodni« izbori urodili u Hrvatskoj s nekoliko tisuća zatvorenih i iskundačenih, oko 50 ubijenih i nekoliko stotina ranjenih. Izbore su Srbi pred Evropom prikazivali kao da su oni održani u najvećem redu. No izbore je u stvarnosti obavilo redarstvo, a medju glasačima ubilježeni su mnogi već mrtvi glasači. Ipak je taj dan — 28. studenoga 1920. strahovito razočarao Beograd na hrvatskim biralištima. Iz izbornih žara ponovo je prosukljala svijest hrvatskog naroda. Na tim izborima se hrvatski narod upravo plebiscitarno izjavio za hrvatsku državu i pred čitavim svietom osudio srbijansku vladavinu u hrvatskim zemljama. Gotovo cjelokupno hrvatsko seljaštvo u užoj Hrvatskoj glasovalo je za Stjepana Radića i njegov republikanski program. Veliki dio gradjanstva, a napose zagrebačko gradjanstvo te priličan broj inteligencije glasovao je za Hrvatsku Stranku Prava, tako da je u toj stranci i u Radićevoj Hrvatskoj Seljačkoj Pučkoj Stranci na izborima bio okupljen najveći broj hrvatskih glasača. Isti program su imale u Bosni i Hercegovini Hrvatska Težačka Stranka i Muslimanska Stranka, gdje je narod glasovao za njih. Hrvatski narodni zastupnici nisu iza tih izbora htjeli ići u beogradsku takozvanu konstituantu, niti su prisustvovali stvaranju velikosrpskoga Vidovdanskog Ustava. Hrvatska Pučka Seljačka Stranka je poznatom Uroićevom rezolucijom primila i podpuno usvojila državopravni program sličan onome u Hrvatskoj Stranci Prava. Stjepan Radić zastupajući ideje ostvarenja samostalne hrvatske države u kratkom je vremenu stekao vrlo mnogo simpatija u hrvatskim zemljama. Po cijeloj Hrvatskoj narod je energično zahtjevao samostalnost i po svuda je klicao hrvatskoj republici.

Nešta prije izbora za konstituantu počele su srpske vlasti pljačkati po hrvatskim selima i otimati konje i ostalo blago. To su činili napose u Posavini. Na tu pljačku složno je ustao narod po hrvatskim selima. Narod je navalio na vojsku, koja je to rekvirirala, pa je došlo do velikih oružanih sukoba napose u kotarima: Čazma i Sveti Ivan Zelina. Bilo je demolirano nekoliko oružničkih i financijskih vojarna, i puno mrtvih i ranjenih na obje strane. Srpska je vlast bila primorana nakon teških sukoba obustaviti pljačku. Do pobune je došlo i u Vojnom Križu i u kotaru Kutina, gdje su među ostalima bili ubijeni seljaci Ivan Pokas i Imbro Cunjak, a poslije pobune u Vojnom Križu bili su strijeljani od srpskih vojnika Stjepan Sugović i Josip Popović.

Vojničari uz svoja motorna vozila

Srbi su opustošili usjeve i polja, a još dugo iza toga čamili su mnogi Hrvati po zatvorima i na robiji. Srbi su se bojali novih pobuna, a do njih je i zaista dolazilo. Do sličnih je pobuna došlo u Varaždinu i u još nekim hrvatskim mjestima.

U to vrijeme u Beogradu je takozvana Ustavotvorna Skupština, gdje su većinom bili Srbi, sastavljala ustav za »naš narod«, što je stvarno značilo »srpski narod«. Ta je skupština morala položiti prisegu srpskom regentu Aleksandru. Srbima je bila glavna svrha stvoriti takovo državno stanje, gdje bi se njima omogućilo, da vladaju još bezobzirnije po hrvatskim zemljama. Dok su u Beogradu stvarali ustav, u Zagrebu je zasijedalo hrvatsko narodno zastupstvo sa Stjepanom Radićem na čelu. Dne 11. veljače 1921. je Stjepan Radić poslao pismenu poruku, koja je bila naslovljena na »regenta kraljevine Srbije, Aleksandra kao vrhovnog vojnog zapovjednika«. Tu je poruku potpisalo 48 hrvatskih narodnih zastupnika, a u njoj se nabrajaju historijski dogadjaji od 29. listopada 1918. te se ističe nezakonitost takozvanog ujedinjenja od 1. prosinca 1918. Nabrojeni su svi zločini, što ih je srpska vlast izvršila u Hrvatskoj, a napose barbarska metoda batinjanja, te pljačka sa žigosanjem novčanica. U toj poruci hrvatska je pozvala regenta Aleksandra da prestane s tiraniziranjem Hrvata, a takodjer je zanijekan protuzakoniti naslov srpskog kralja Petra, da je on »voljom naroda kralj Hrvata«. Ta poruka ostala je bez ikakvog učinka. Da bi se Hrvatima još više osvetili, Srbi su provodili žigosanje novčanica. Najprije su oduzeli 20% novca kod biljegovanja starih krunskih novčanica. Iza izbora 1920. su Srbi zadali strahoviti udarac Hrvatskoj još i time, što su odredili, da se 4 krune daju za jedan bezvrijedni srpski dinar. Time je Hrvatima oduzeto 95% narodne imovine.

Strojnica je spremna za borbu

Srbi su s naročitom mržnjom zatvarali hrvatske intelektualce i nastojali ih što prije likvidirati. Oni su mislili, da će uništenjem pojedinih sposobnih Hrvata moći uništiti i otpor hrvatskog naroda. Tako je bio ubičen i hrvatski nacionalista, član Hrvatske Stranke Prava, revolucionar i uzor Hrvat Dr. Milan Šufflaj, poznati učenjak svjetskog glasa i najbolji albanolog. U svome obranbenom govoru 23. lipnja 1921. na procesu, gdje su ga teretili zbog velikog protudržavnog rada Šufflaj je izrekao nekoliko divnih rečenica i misli, koje će se kroz duge godine citirati u Hrvatskoj. U svome govoru on povlači paralelu izmedju Irske i Hrvatske, koje su bile slične po svojoj borbi za oslobodjenje. Istakao je pravo samoodredjenja hrvatskog naroda i neslomivu volju Hrvatske, da si stvori život u samostalnoj državi. Poznate su njegove rieči: »Meni kao filozofu i Hrvatu posve je svejedno, dali sam zatvoren u maloj ćeliji sudbenog stola ili da dodjem na takozvanu slobodu u veliku tamnicu u kojoj hrvatski narod, hvala Bogu, samo prolazno čami.«

Tragovima odmetnika

Približavali smo se odmetničkom selu. Bilo je jutro. Koracali smo zaprašenim cipelama kroz rosnu travu. Za pojasima su lupkale čuturice u taktu koraka. Na obadvije strane dizali su se brežuljci, posuti vinogradima. Uz put smo pretraživali male kućice iz trstike, što su gusto posijane po vinogradima i kukuruzištima. Nismo našli ništa. Tek gdjegdje tragovi da je netko nedavno boravio ovdje. Raztjerana stoka prolazi vinogradima. Mirno žvače povrće i nedozreli kukuruz. Negdje medju vrbama u potoku brenca zvoncem vodić stada. Nigdje se ne čuje glas pastira. Nema ni žive duše.

Iza brežuljka pojavljuje se selo. Prilazimo mu u čarkarskom lancu. Na svakoj strani jedan red. Prva kuća do koje dolazimo je sagorjena. Pocrnjele tavanice strše u vis. Razčupani, nagnuti stogovi siena posuti su pepelom. Odnikale ni glasa. Prošli smo prve kuće i idemo pažljivo dalje. Svakog časa mogu iz kuća planuti puške. Selo šuti u grobnome miru. Ne čuje se ni lavež pasa. Kao da je Velika Smrt prošla selom.

Široka ulica, koju potok dieli na dva diela, prolazi kroz cielo selo. Uz nju dva reda kuća. Na kućama, kraj kojih prolazimo nema ni jednog cielog prozora. Vrata su im razbijena, ograde povaljene. Odmah se razpoznaje, da je to hrvatski dio sela.

Prije dva dana selo je uzavrelo. Srbski živalj se uzkomešao, pobunio. Počelo je veliko uništavanje. Sve su hrvatske kuće opustošene. Mi sada vidimo tragove toga biesa. Svuda tužno zuri pustoš iz razlupanih okna na pustu ulicu. Ili to možda zuri začudjeno selo u kuće? Tko bi znao.

U jednome kanalu vidim na kamenju mrlje usirene krvi. Usred lokve razbacano je petnaestak izpucanih naboja lovačke puške. Kraj svega toga leži jedan probušeni šešir uprljan krvlju što se je izmješala s prašinom.

Kad su odmetnici počeli harati po selu ono nekoliko preostalih Hrvata sklonili su se u jednu kuću — branili se, dok su imali streljiva. Zatim su se povukli u vinograde. Baš preko puta vidim tu kuću. Po njoj su na bezbroj mjesta rupe od metaka. Sa stropa je odpao sav »malter«. Prozorski okviri vise u trieskama. Tu je bubnjala strojnica.

Zavirio sam u seoski dućan. Sve su police prevrnute, vreće prosipane. Vrata, koja vode u spremište su razciepana, a na podu medju zdrobljenim sanducima i bačvama prevrnuta je jedna vaga. Kao i svaka druga ima dva kraja. Danas meni, sutra tebi. Po popljuvanom podu je razgažena i zdrobljena galica. Razpoznaju se još otisci okovanih cipela.

Malo dalje na cesti leži u prašini neka žena. Od krvi sljepljene kose rasule joj se oko glave. Do nogu joj leži jedan blatni lonac i u njemu veliki nož. Vjerojatno je žena pošla da nešto izkopa u vrtu. Sada leži tu. Naokolo rojevi muha.

Odmetnici, žene, djeca, starci, svi su otišli u šume. Lješine su ostavili po kućama. Na cesti, u dvorištima. Nedaleko mrtve žene s loncem u jednoj kaljuži rasipana je pšenica. Natovarena kola su se slomila pod težinom tereta i puno bure žita izvrnulo se u mlaku. Izpod slomljenih kola leži u sjeni velika svinja. Pijana. Kad su odlazili, probušili su odmetnici burad i sve vino i rakiju razlili po

podrumima i dvorištima. Svinje, koje su ostale u selu napajale su se tim vinom i sada leže po jarcima kao zaklane.

U cielom selu našli smo jednog čovjeka. Jedva smo ga nagovorili da sidje s tavana. Zavukao se je gore i čekao. Bio je neki starac. Pravoslavac. Kad se je malo pribrao, pričao nam je što je znao. Izašao je s nama na cestu. Tamo je opazio pred jednom kućom tri vreće žita. Pogledao nas je postrance a zatim je pritrčao vrećama kao da se boji, da mu u zadnji čas ne izmaknu.

»Moje su to vreće, gospodine. Išao u mlin i eto, zateklo me, pa sam ostavio. Moje su, da kako ne bi bile. Boga ne vidio ako lažem.« Onda je opazio mrtvu seljakinju. Brzo je okrenuo glavu. Zatim pogledao opet plašljivo. Na jednom je ustao od vreća i potrčao za nama. Uhvatio me je za rukav.

»Nek ti budu ove tri vreće, gospodine. Samo daj, ako Boga znaš, maknite ono — tamo. Ja ne mogu. Jedva sebe vučem.« Mi smo otišli dalje. Stari je neko vrieme gledao za nama. Onda se je prisjetio nekakvih svojih svinja i otrčao u selo ne bi li ih našao. Imao je tri liepe svinje i sina. Sin mu je u zarobljeničtvu, a svinje odlutale. Kasnije sam ga sastao na kraju sela. Veselo je obtrkivao oko pet liepih svinja i dugačkom ih šibom tjerao prema svojem dvorištu.

»Evo, gospodine, imao pet svinja i našao ih. Iš, mali moji. Samo da mi se još sin vrati. Iš, iš!«

Pregledali smo cielo selo. Svuda pustoš. Jedino kuće pravoslavaca bile su poštedjene. Trebalo je sliediti odmetnike. U selo se medjutim kroz vinograde i vrtove vraćalo blago. Preplašena od tutnjave topova stoka je trčala kroz selo. Krave su tužno mukale, a jedan crni ždriebac trčao je kroz stado krava, pred kojima su bezglavo nagrnula krda svinja. Životinje nisu mogle ostati na slobodi. Vraćale su se dobrovoljno pod jaram. No ljudi su ostajali u šumama.

Spremali smo se da prosliedimo. Kad smo prolazili krajem sela, prasnuli su hitci sa brda. Iznad glava su nam zujali metci. Čim bi se koji od nas pojavio na čistini, zapraskalo bi. Netko se u šljiviku htio igrati rata.

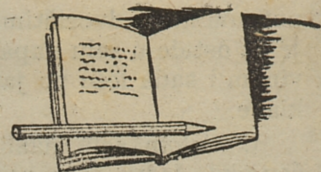
Po udubini potoka nastavili smo put. U čarkarskom redu, pet metara odmaka. Napuštali smo selo. Polazili smo dalje. Put nas je vodio prema šumama.

Bio sam u zalaznici. Dok sam čekao da ostali odmaknu, opazio sam neku pojavu, koja je dolazila od strane sela. Pogledao sam bolje. Jedini stanovnik sela ostavljao ga je. Neznam što je starca nagnalo da ostavi svoje svinje i ode iz sela. Možda se je bojao pustoši? ili mrtve žene? Možda. Na ledjima je nosio jedan prorezani jastuk. U nj je strpao u brzini stvari, što su mu se činile najkorisnijima. Perje je izlazilo iz jastuka i hrvatalo mu se za kosu i obrve. Onako biel, noseći na ledjima jedan jastuk i dio jedne velike tragedije teturao je starac cestom. Iz poderanog jastuka izpalo mu je klupko vune i odmatalo se za njim. Sjetio sam se one mrtve žene. Kraj nje je ležao lonac. Ne ću li možda na povratku naći u kojem jarku jednog čovjeka i kraj njega zakrvavljenu krpu — šaku pelja? A u selu pet svinja liže zemlju natopljenu vinom i čeka njegov povratak i jedan mladić daleko, daleko čeka viesti od svoga oca. Nestao je starac s pogleda. Možda je i on otišao u šume, k odmetnicima. Neka ide. Sretan ti put, starče. Bog zna, tko će odnieti tvoje vreće.

Naši su odmakli daleko. Ogledao sam se po obroncima. Trebalo je poći dalje. Napunio sam kod jedne gjerme čuturicu. Dok sam je pričvršćivao o pojas zveknulo mi je nešto u džepu. Bila su to dva stara komada novca. Našao sam ih u jednoj od onih kućica iz trstike u blatu, kraj ogrizene polovice dinje. Iz njih ću dati načiniti prsten. Gore će biti jedno liepo slovo »U«. I bomba. Izpod svega ŽAP!

Na pravome putu

Neprijatelj je na vidiku...

U RUSIJI NADJOSMO BIEDU, NEZNANJE, OGRANIČENOST U MIŠLJENJU I RAJ ZA — ŽIDOVE

Danas nema čovjeka, koji nije idejno opredjeljen. Dva su opredjeljenja. Prvo je opredjeljenje za novi družtvovni poredak na osnovi mladih evropskih nacionalizama. Drugo je opredjeljenje za boljševički družtvovni poredak, koji je u Rusiji sprovadjan u život 25 godina i pokazao vrlo slabe rezultate.

Hrvatska mladež opredjelila se listom za ustaštvo, što za nas znači novi družtvovni totalitarni poredak u okviru granica Nezavisne Države Hrvatske.

Danas se vodi nepamćena borba izmedju tih dviju ideologija: mladih i poletnih nacionalizama i židovskog komunizma. Boljševici nastoje svim mogućim sredstvima promičbe zadobiti za sebe što veći broj ljudi, preko kojih bi njihova ideja imala pobiediti.

Već sam početak borbe našao je ljude idejno spremne za obračun. Jedni su dobrovoljno i s oduševljenjem navalili na protivnika. To su pripadnici pobjedničkih vojski saveznika. Drugi su zbog zavedenosti i nepoznavanja stvari mislili da im je dužnost zabiti nož u ledja svome vlastitom narodu. To su narodni izdajice — partizani!

Tko je u pravu?

Svaki hrvatski legionar kaže :

— »Najteža kazna za svakoga partizana bio bi dvomjesečni život u onoj Risiji koju obožava. Rieči ruskih radnika i vodeni pogledi žutih upalih očiju koštunjave djece brzo bi mu razbili njegov okamenjeni mozak. I kada bi ga još ruski radnik u predgradju Stalingrada pozvao k sebi u goste, u svoju kućicu ukopanu napola u zemlji, taj bi si partizan uza svu svoju zaglupljenost i ograničenost želio štalu svojih konja više nego ovo obitavalište ljudskih stvorova. Takav je, eto, komunizam u — praksi...«

Što nam je raditi?

Kada je čovjek bolestan mora ga se voditi k liečniku. Poludi li mora u ludnicu. Spopane li ga pak partizanska groznica tada više nije opasan samo za svoju okolinu, već je digao ruku na čitav hrvatski narod, na državu Hrvatsku, na novu Evropu — pa mu kao takovom nije mjesto niti kod liečnika niti u ludnici već u grobnici.

Tako o tome misle svi oni Hrvati koji vidješe »sovjetski raj«, koji prodjoše sovjetske gradove i sela, kolhoze i zavode, ljude i razasute naseobine.

Ustaše, naša braća u krvi i oružju znaju što im je dužnost. Izdajica jednom izda domovinu, izdajici se jednom i sudi. Stara i mudra je ona naša: »Posrbica gori od Srbina!« To nikada ne zaboravimo u vršenju svoje častne dužnosti.

Dok Rusi bježe iz crvene armije, ako samo pobjeći mogu izpred komesarskog revolvera, i predavaju se u masama saveznićkim četama, sretni što je na taj način prekinut njihov robski život u komunizmu i za komunizam, dotle se kod nas nalazi »sviestnih proletera« koji bi htjeli spasiti metlom i kolcem ono što više ni čudo ne spasi.

Neka bude strogi sud za ovakove prodane duše, jer bi najteža pokora bila za hrvatski narod kada bi morao samo šest mjeseci nositi na vratu one sisavce i pauke koji pletu po narodnom životu mrežu u obliku peterokrake zviezde.

To naš narod nije zaslužio, takova kazna njega dostići ne može i ne dao Bog hrvatskom narodu osjetiti taj židovski pokus.

Na pravome su putu svi oni, koji čiste od židova i od izdajica onu dragu zemlju »na čijem su svetom tlu pred više od tisuću i četiri stotine godine osnovali naši pradjedovi svoju domovinu, svoju negda veliku i moćnu državu Hrvatsku. Na tom tlu branili su naši oci kroz vjekove svoju slobodu hrabro i junački, a slava njihova oružja poznata je u cielom svietu.« (Poglavnik hrvatskom narodu 6. travnja 1941.),

Sinovi Hrvatske natapaju ruska polja i moče zidove tvrdih gradova svojom junačkom krvlju. Ustaše i domobrani škrope znojem i krvlju kamenje i gudure hrvatskih planina.

Rat dviju ideja proždire mnogo krvi. Bogatim će rodom uroditi krv onih, koji padoše na pravome putu. Krv izdajica nestati će netragom...

I opet brani današnje borbeno pokoljenje Hrvatske svoju slobodu hrabro i junački. U domovini i na Iztočnom bojištu.

I opet se danas slava njihova oružja pronosi cielim svietom.

Na pravome smo putu.

Poglavnik nas vodi!

Stalingrad, 2. studenoga 1942.

IVAN CURL, desetnik-legionar

KROZ DOMOVINU I SVIET

— Poglavnik je primio pripadnice Ženske loze Hrvatskog Ustaškog Pokreta. Predvela mu ih je profesor Irena Javor, povjerenica Ženske loze.

Poglavnik je u svom velikom govoru u poviestnoj dvorani Hrvatskoga državnoga sabora podvukao veliko štovanje, koje narod izkazuje majci i ženi, velike zadaće, koje čekaju žene u našem zajedničkom domu, u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, a zatim je iznio načela, na kojima je osnovana

Motiv s rieke

Ženska loza Hrvatskog Ustaškog Pokreta, u kojoj su sve žene okupljene u jednom družtvu. Ženska loza je osnovana zbog toga, da Hrvatice mogu odpočeti novim radom na novim temeljima, oboružavši se za to potrebnim znanjem. Iz žrtava rodit će se sreća, dobro i blagostanje čitavom hrvatskom narodu.

Poslije govora Poglavnik se zadržao dugo u razgovoru sa pojedinim članicama, osobito sa seljankama.

— Povodom godišnjice Ženske loze Hrvatskog Ustaškog Pokreta izvršena je u svim većim mjestima Hrvatske svečana prisega novih članica.

— Poglavnik je primio častne sestre iz Jajca i Livna, koje su se za vrieme tamošnjih borba s partizanima osobito iztakle hrabrošću i odlučnošću izvršujući svoj kršćanski poziv u bolnicama, dieleći pomoć ranjenim vojnicima, gradjanima i djeci.

— Poglavnik je primio skupinu svršenih učenica zagrebačkih srednjih škola, koje su kao obveznice jednogodišnje radne službe provele 14 dana na izobrazbenom tečaju u Krapinskim Toplicama.

Obveznice radne službe došle su Poglavniku, da iz Poglavnikove iskrene ljubavi, koju on gaji prema hrvatskoj mladeži, crpu još više poleta, da još više ojačaju svoju volju i učvrste odluku, da će uviek i svagdje uztrajati u radu za narod, u radu za zajednicu i vlastitu državu.

— U Samoboru je održan pouzdanički sastanak, komu je prisustvovalo vrlo mnogo seljaka iz ciele okolice i gradjanstva iz samoga Samobora. Glavne govore održali su ministar unutrašnjih poslova dr. Ante Nikšić i glavni ravnatelj za promičbu Matija Kovačić.

— Ministar Reicha dr. Göbbels održao je u Duisburgu velik govor, u kome je naglasio: Konačna pobjeda Njemačke samo je pitanje vremena. Njemački narod je čvrsto odlučio, da prevlada sve trenutne male promjene ratne sreće, da prevlada kolebanja sudbine, koja donosi svaki rat. Njemački narod je isto tako odlučio da sabere svu snagu i da zada konačan udarac neprijateljima na svim bojištima.

— Njemačke podmornice napale su u Sjevernom Atlantiku jednu brodopratnju, te su u žilavim borbama, koje su trajale danima, potopile 15 brodova sa 78.000 tona, te dva razarača i jednu korvetu. Daljnja četiri broda oštećena su zgoditcima torpeda.

Osim toga potopile su njemačke podmornice pred Sjevernom i Srednjom Amerikom, te iztočno od Capetowna osam brodova sa 42.000 tona, dok je daljnji jedan brod torpediran.

Time je protivnik osim spomenutih snaga za osiguranje, opet izgubio 23 broda s ukupno 120.000 tona trgovačkog brodskog prostora.

U borbama protiv brodopratnja osobito se iztakla podmornica pod zapovjedničtvom poručnika bojnog broda Schneidera.

— Sovjetski podhvat s obje strane Staljingrada, a u svrhu odterećenja i u »korist drugog bojišta u Sjevernoj Africi«, nastavljen je i u ponedjeljak s osjetljivo slabijom žestinom, ali nesmanjenim snagama. Taj je podhvat medjutim nanio Sovjetima samo nove težke gubitke u ljudstvu i oružju, a da im time nije uspjelo postići cilj ovih djelatnosti, t. j. ponovno osvajanje zapadne obale Volge.

— Iznoseći gubitke, koje je talijansko zrakoplovstvo nanielo pomorskim snagama Engleza i Amerićana u vodama Francuzke Sjeverne Afrike od 8. do 16. studenog, kaže se, da je kod tih djelatnosti sudjelovalo 227 zrakoplova svih uzoraka te da su neprijateljski gubitci sliedeći: dva krstaša, dva razarača, četiri trgovačka broda potopljeni, a jedan nosač zrakoplova, dva krstaša, jedan razarač, mnogobrojni ostali brodovi težko oštećeni. Tim gubitcima treba pribrojiti takodjer gubitke protivnika koje su mu zadale talijanske podmornice, te zračne i podmorničke njemačke snage. Šestnaest od naših zrakoplova nije se vratilo u svoja uporišta. Djelatnosti se nastavljaju.

— Na alžirsko-tuniskom pograničnom području došlo je na obali do prvih većih oružanih djelatnosti izmedju njemačkih i britanskih četa. Njemački oklopljeni sastavi odbacili su pri tom poslije duže i s obje strane ogorčeno vodjene bitke Britance preko alžirske granice, otevši im u oštrom progonu jedno važno željezničko čvorište.

— Na borbenom području kod Tuapse otežane su borbe već danima uslied neprestanih kiša, magle i studeni. Unatoč razkvašenom tlu uspjelo je njemačkim planinskim lovcima tokom višednevnih borba proširiti mjesta svojih prodora i primaći se Sovjetima s ledja. Dne 16. studenoga uspjelo je zbiti boljševike, koji su bili odvojeni, stalnim napredovanjem iz sve tjesnieg prostora. Neprijatelj je uzalud pokušavao probiti zaokruživanje, kako javlja vrhovno zapovjedničtvo vojske, uspjelo je zatim dne 17. studenoga uništiti gomilu Sovjeta napadajima sa svih strana.

Na drugom mjestu ovog odsjeka bojišta planinski su grenadiri uspješno napredovali. Cilj je napadaja postignut, pa je razoreno 48 bunkera zajedno s njihovim brojnim rovovima. Brdski su lovci istodobno zauzeli 134 skupine bunkera sa 1500 borbenih postava.

I na bojištu visokog gorja na području Elbrusa napredovale su izvidničke i udarne čete njemačkih planinskih lovaca uzprkos jakog odpora.

On je spreman za borbu

— Na Sredozemnom moru sedam neprijateljskih zrakoplova srušeno je od protuzrakoplovnog topničtva. Daljnji jedan neprijateljski zrakoplov srušio se u more nakon zračne bitke.

Ovoga više nema

(Nastavak)

Tko ne bi dao, dobio bi batina. Partizani su govorili:

— Ne ćemo se valjda mi za vas boriti gladni...

U selu često ljudi nisu imali ni šaku brašna, pa ni za sitnu dječicu, ali za partizane je moralo biti.

— Nema brašna, ima vol. Kolji!

U neko muslimansko selo provalili su partizani i pljačkali. Budući da je kod njih u to vrieme bilo strahovito pomanjkanje razsvjetnih sredstava, tražili su toga dana petrolej. Ušli su u jednu kuću. Domaćin se upravo molio Bogu. Odmetnicima je žurilo. Nisu htjeli čekati, dok čovjek svrši molitvu. Da ga prisile igrali su se pred djecom s ručnim bombama kao s kruškama, tako da su žene plakale od straha, a djeca vriskala. Kad sam još nekoliko mjeseci nakon toga dogodjaja došao medju te ljude, bježala su preda mnom djeca u strahu i vikala:

— Mama, mama, ima strojnicu!

A imao sam samo fotoaparat.

Čovjek je imao jedva nešto malo petroleja u svjetiljci i to su mu izlili i odnieli.

Najviše su se seljaci bunili protiv rekvizicije. Odmetnici, koji su došli u sela, nisu imali ništa za hranu. Zato su bili prisiljeni oduzimati seljacima. Odredili su koliko koja kuća ima dati žita, mesa i druge hrane. Tko se bunio odredili su mu partizani 25 udaraca volujskom žilom. U jednom pravoslavnom selu tukao je seljake neki gluhoniemi. Tako su došljaci brzo dojadili seljacima.

Osim toga seljaci u krajevima, koje su zaposjeli partizani, nisu dobivali sol, petrolej, šećer, odjeću, obuću i druge stvari. U isto vrieme je sol u odmetničkim krajevima postala nešto najvriednije, jer se za nju može dobiti i ono, što ne bi nitko prodao ni za ne znam kakav novac.

Isto tako su u odmetničkim selima vladale i bolesti, a liečnika i liekova nije bilo. U koliko je toga i bilo, oduzeli su partizani sve za svoje bolnice i ranjenike. Patnje i zlo je vladalo u selima, koja su bila pod odmetnicima.

U jednom selu, kojim su dugo vladali partizani i u kojem su četnici za vrieme obračunavanja izmedju njih i partizana poklali sve partizane, a njihov »štab« razorili tako da doslovno nije ostala ni cigla na cigli, sreo sam se s čovjekom, koji je bio sav obrašten, jer se nije brijao. Izgledao je izmučeno kao da mu je iz očiju virila patnja.

Pozdravim ga.

— Od kuda, starče?

— Bio ja na njivi. Popravio sam nešto ograde.

— Ajde, ajde, popravljaj samo, sada je mir.

— Hvala Bogu. Ako nije bilo dosta jada i čemera, moj gospodine, ne će ga nikada ni biti.

U nekom selu na Uni seljaci također nisu bili zadovoljni s partizanskom vladavinom. Partizani su morali držati zborove da seljake drže uza se. Jednom je neki partizan govorio na zborovanju:

— Govorim vam kao uvjereni komunista, koji ne vjeruje u Boga.

Seljaci su dolazili k franjevcu, koga su partizani tamo zatekli na vršenju vjerske dužnosti i nisu ga pustili kući, a opet ga nisu ni ubili, nešto radi promicbe, a nešto iz straha, da se ne zamjere narodu i govorili su mu:

— Nije to, ujače, za nas. Kako će selo bez Boga.

Na području Kozare je medju partizanima bio i neki učitelj, pravoslavac.

U mirno vrieme bio je česti gost kod nekoga imućnijeg pravoslavnog seljaka, koji ga je uviek rado primao u svom domu i častio ga. Bili su dobri prijatelji. Medjutim, kad se učitelj odmetnuo u partizane, seljak ga nije sliedio, niti je bio oduševljen, kao ni toliki drugi seljaci u tom selu. Zato su ih partizani držali na oku. Zvali su ih »kulacima«, jer tako Sovjeti nazivlju imućnije seljake, koji se ne oduševljavaju komunizmom. Partizani na Kozari išli su za »likvidacijom kulaka«. Zato su slali svoje uhode u »kulačka« sela i tko god je nešto rekao protiv partizana, toga su odveli na Kozaru. Tamo su »internirali« čitavo selo stavivši seljake u logor i pod nadzor. Njihovu imovinu su opljačkali.

»Kulak« je jednom razgovarao s ovim učiteljem, koji je nekada kod njega bio kuhan i pečen. Govorio je:

— Ne može selo bez grada, ni

Borba na postavima

grad bez sela.

Seljak je tim htio reći, kako ova partizanska borba nema smisla. Učitelj ga je dobro razumio. Izrekao je nekoliko fraza o »crvenim armijama«, o partizanskoj pobjedi i o tome, kako moraju biti svi složni do pobjede.

Čovjek je opet iznio zla što biju narod, koji skapava po šumama, i reče:

— Ne može to, brate.

Crveni učitelj ga prekine:

— Nisi ti moj brat. Misliš drugačije.

Ništa partizanima nije bilo sveto. Ni prijateljstvo, ni rodbinstvo, ni išta drugo, što ljude veže medjusobno nekim zajedničkim vezama, koje onda stvaraju obveze i družtvene zakone.

Partizan se kao Juda odrekao svoga nekadašnjeg dobrog prijatelja samo zato, što je taj seljak imao malo više razuma i savjesti i što se usudio misliti svojom glavom.

Takvi ljudi su mogli na Kozari vladati i od nje učiniti najvažnije partizansko žarište, zato, jer su im pomagali domaći seljački propalice. Poznato je da je u tom kraju pučanstvo više od dvadeset godina odgajano u komunističkom duhu, a preko srbske zemljoradničke stranke i ostalih srbskih ljevičarskih stranaka. Čubrilović i Jovanovići imali su medju tim seljacima svoje najbolje pristaše. Prema tvrdnjama onih, koji dobro poznaju ovaj kraj, ovdje ima najpokvarenijih sela u čitavoj državi. To su ona sela, za koji dobri poznavatelji u šali kažu, da prozore peru sjekirama, a da na večer običavaju razsvietliti selo podmetnuvši požar pod tudju kuću, pa makar bila i bratova.

Spomenut ćemo samo selo Knež Polje, koje je bilo jedno od najžilavijih uporišta partizanstva i gdje su bili najokorjeliji partizanski borci. Tamo ne može proći nikakav javni skup ljudi, a da ne dodje do krvi. Otac je ubijao sina, a sin oca bez ikakvih većih razloga i bez ikakva ustručavanja. Ljudima je dobro poznat jedan slučaj, kad je sin ubio oca zbog toga, što je ovaj prepisao komad zemlje u gruntovnici na njegova brata, a ne na njega, iako je on sam kao solunski dobrovoljac imao i previše zemlje. Kad je otac prepisivao na gruntovnici zemlju na drugog sina, dočekao ga je ovaj na hodniku i ubio ga.

Kod odabiranja, tko je bio partizan ili njihov pomagač u tom selu dogodio se još jedan značajan prizor,

Pastir i pastirica

koji ocrtava značaj tih ljudi. Prepoznat je jedan od partizana i uvršten medju ostale partizane. On se bunio, zašto nije od ostalih seljaka kao partizan odieljen jedan njegov susjed, jer da je i on sudjelovao s oružjem u pobunjeničkim borbama. Taj susjed se na primjedbu, da je i on ubijao, branio ovako:

— Pa ja sam samo brata ubio . . .

Planine Kozara i Prosara prostiru se od Une i Save izmedju dvije doline, koje vode prema Banja Luci. Kod Save i Une su brežuljci nizki, još niži od onih u Hrvatskom Zagorju, a isto tako su i mnogo zaobljeniji od onih u Zagorju. Dalje prema Banja Luci uzpinju se planine sve više tako ta je kraj oko Vitlovske kose i Brakovice već dosta divlji. Tamo rastu divlji borovi i ostala crnogorica. Viju se visoko u zrak kao svieće prema plavom nebu, oko kojih se razprostire divan miris po ozonu. Nije čudo, da se na vrh Mrakovice nalazilo lječilište za sušičave.

U toj okolici osnovali su partizani svoje uporište. Tu je svoju strahovladu provodio najprije poznati dr. Stojanović, po kojemu je nosio ime »partizanski kozarski odred«, a kasnije je njome vladao neki Š o š a. Na Vitlovskoj kosi bio je partizanski »štab«. To je bilo mjesto, gdje su zasnovani svi zločini, gdje su obavljena mnoga mučenja nekoliko stotina žrtava. Računa se, da su partizani na Kozari mučili oko tri stotine ljudi.

BLUDNICE — VODJE PARTIZANSKIH BANDI

U jednom selu nedaleko Bosanske Gradiške susreli smo dvije djevojčice, koje su pobjegle od partizana i jedva čekale čas da se oslobode od njihovih nasilja. One su nam pričale o životu tamo gore u šumama i propalicama Kozare. Jednu od njih odveli su partizani sa sobom čak iz okolice Jajca. Odveli su je s domaćeg ognjišta i od starih roditelja. Bilo joj je odredjeno mjesto bolničarke u partizanskim bolnicama. Radila je u bolnici nedaleko Vitlovska. Čula je mnogo o Šoši i vidjela ga je nekoliko puta. Po njezinom pričanju, kao i po svjedočanstvu drugih, Šoša, kojemu je ovo bio partizanski nadimak, je upravo zločinački tip. On je vlastitom rukom ubijao i svoje pristaše, koji mu se niesu silepo pokoravali, a sam je mučio mnoge i mnoge žrtve.

(Nastavit će se)

Iz ustaških redova

SISAK

U Sisku je održan u zgradi Hrvatskog družtvovnog doma velik ustaški sastanak, koji se pretvorio u veličanstvenu manifestaciju hrvatske i ustaške misli, grada i kotara Siska. Na ovoj skupštini govorio je ministar vanjskih poslova dr. Mladen Lorković i državni tajnik pri Predsjedničtvu vlade, dr. Vjeko Vrančić.

U 10.30 sati započela je skupština pred velikim brojem prisutnih sisačkih gradjana, a osobito sisačkog radničtva, te pred velikim brojem seljaka iz okolice. Skupštinu je otvorio logornik Faget koji je u prvom redu pozdravio prisutne ministre i članove državne vlade, te protumačio svrhu ovoga sastanka. Nakon toga je predao rieč prvom govorniku, ministru vanjskih poslova dru Mladenu Lorkoviću.

Ministar vanjskih poslova dr. Lorković bio je pozdravljen burnim pljeskom svih prisutnih, te je održao dug i značajan govor, osvrnuvši se u njemu na sva pitanja, koja zanimaju hrvatski narod. Posebice je prikazao smjernice rada hrvatske državne vlade. Svi prisutni su popratili značajni i stvarni govor hrvatskog ministra vanjskih poslova oduševljenim odobravanjem.

Poslije dra Lorkovića uzeo je riječ, takodjer burno pozdravljen, državni tajnik u Predsjedničtvu vlade i pomoćnik predsjednika vlade dr. Vjekoslav Vrančić. Govornik je takodjer prikazao najprije rad hrvatske državne vlade, koji ide za tim, da se u okviru ovih ratnih prilika i ratnih potežkoća poboljšaju i srede životni uvjeti hrvatskog naroda, a napose hrvatskog seljačtva. Kao i ministar dr. Lorković, tako je i dr. Vrančić prikazao smjernice rada hrvatske državne vlade i iznio s kakvim se potežkoćama ima boriti hrvatska vlada u sredjenju prilika unutar države, spomenuvši i razloge tih potežkoća. Napose je naglasio, kako Hrvatska nije jedina država, koja u Evropi živi u ovakvim vremenima, jer se gotovo čitav sviet nalazi danas u vrtlogu velikog svjetskog rata, koji povlači sa sobom nuždne i neobhodne posljedice, pa se tih posljedica nije mogla osloboditi ni Nezavisna Država Hrvatska. Medjutim pod vodstvom našeg dičnog Poglavnika i uz zdušno pomaganje svih slojeva hrvatskog naroda, hrvatska državna vlada uspjet će riešiti sve probleme, koji se postavljaju.

Logornik Faget zaključio je ovaj vrlo uspjeli sastanak, ovu pravu skupštinu i manifestaciju hrvatske ustaške misli grada i kotara Siska, zahvalivši ponovno ministru dru Lorkoviću, što su na tako jasan način prikazali sva pitanja, koja zanimaju narod. Zahvaljuje i sudionicima sastanka, što su pažljivo saslušali mužku i ustašku rieč članstva hrvatske državne vlade.

KLANJAC

Održan je u Klanjcu veliki ustaški sastanak, na kome su bili prisutni seljaci iz bliže i dalje okolice, kao i Ustaška pripremna bojna. Iz Zagreba je na ovaj sastanak došao Poglavni pobočnik Blaž Lorković, koji je održao jedan duži govor i iznio prisutnima unutarnju i vanjsku situaciju i upoznao narod sa naporima i radom Hrvatske državne vlade i ustaškog pokreta. Iza njega govorio je naš mještanin Franjo Trbuha. Govori su saslušani i popraćeni povladjivanjem i poklicima. Sastanak je zaključio logornik dr. Stahuljak.

NA MOLBU NAŠIH VOJNIČARA PRODUŽUJEMO

Nagradni natječaj uredničtva „Ustaše"

Već preko godinu dana nalaze se pripadnici Ustaške vojnice u borbama po svim krajevima ustaške Hrvatske. Stvorena su divna junačtva pojedinaca i jedinica i izpisane su najslavnije stranice ustaške poviesti. Kako sva ta junačtva i borbe ne bi ostale nezapažene, i da ne bi pale u zaborav, uredničtvo »Ustaše« razpisuje nagradni natječaj za najbolji prikaz borbe ili života Ustaške vojnice na terenu.

Uredničtvo će podieliti tri nagrade za najbolje stvari: Prva nagrada iznosi 2000 Kuna, druga nagrada 1500 Kuna, a treća nagrada 1000 Kuna. Nagrade će se podieliti, kad budu ocienjene sve radnje, koje se moraju poslati Uredničtvu »Ustaše« najkasnije do 20. prosinca 1942. god.

Tko može sudjelovati u natječaju?

U natječaju može sudjelovati u prvom redu svaki pripadnik Ustaške vojnice (pripremnih bojni), čarkari, dočastnici i častnici, a mogu sudjelovati i ostali, kao na pr. novinari, izvjestitelji, činovnici ili dužnostnici, koji su pratili tok djelovanja rada Ustaške vojnice.

O čemu treba pisati?

Pisati treba o borbama i junačtvima naših vojničara, o njihovim borbama s odmetnicima, o njihovom životu, vježbama, životu u vojarnama i t. d., dakle o svemu što zasjeca u život Ustaške vojnice. Kod pisanja treba osobito izticati i birati najsvjetlije primjere, najljepše borbe i najjače pobjede. Veličina svake radnje mora iznositi najmanje četiri izpisane stranice ili dvije i pol stranice pisane na stroju.

Svaki natjecatelj mora uz poslanu radnju označiti svoje točno ime i prezime i točnu adresu, kako bi mogao dobiti točan odgovor nakon izvršenog natjecanja.

Svi rukopisi se šalju najkasnije do 20. prosinca na adresu: Uredničtvo »Ustaše«, Zagreb, Berislavićeva ulica br. 10. I. kat.

Pripadnici i prijatelji Ustaške vojnice, pišite nam o svojim borbama i svojem životu, sudjelujte svi u našem nagradnom natječaju.

»Ustaša« viestnik hrvatskog ustaškog oslobodilačkog pokreta. — Izdaje Glavni Ustaški Stan. Ravnatelj: Mijo Bzik. — Urednik: Stanislav Polonijo, Berislavićeva ulica 10. — Uredništvo i uprava: Berislavićeva ulica 10. — Brzoglasi: Uredništvo: 79-00, Uprava: 64-06. — Čekovni račun br. 30.499. — Izlazi tjedno. — Pojedini broj stoji 2 Kune. — Predplata: mjesečno 8 Kuna, četvrtgodišnje 24 Kune, polugodišnje 48 Kuna, godišnje 96 Kuna. — Tisak Tiskare Ustaškog pokreta, Berislavićeva ulica 10. — Za tiskaru odgovara: Viktor Smokvina, Zagreb, Medovićeva ulica 2.

DJEVOJČICA U NARODNOJ NOŠNJI

Snimio: Rajterić

I OVAKO SE MOŽE UGASITI ŽEĐA ... Snimio: Rajterić